

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА,
методичні вказівки та індивідуальні завдання
до вивчення дисципліни «Фінансовий контролінг»
для студентів спеціальності 072 – фінанси, банківська справа та
страхування
(магістерський рівень)**

Друкується за Планом видань навчальної та методичної літератури,
затвердженим Вченою радою НМетАУ
Протокол № 1 від 27.01.2017

Дніпро НМетАУ 2017

УДК 005.935

Робоча програма, методичні вказівки та індивідуальні завдання з дисципліни «Фінансовий контролінг» для студентів спеціальності 072 – фінанси, банківська справа та страхування (магістерський рівень) / Укл. О.В. Сорокіна. – Дніпро: НМетАУ, 2017. – 42 с.

Наведені загальні методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Фінансовий контролінг», рекомендована література, робоча програма дисципліни, пояснення до тем, індивідуальні завдання по варіантах і рекомендації щодо їх виконання.

Призначена для студентів спеціальності 072 – фінанси, банківська справа та страхування (магістерський рівень) заочної форми навчання.

Укладач О.В. Сорокіна, канд. екон. наук, доц.

Відповідальна за випуск І.Г. Сокиринська, канд. екон. наук, доц.

Рецензент Д.Є. Козенков, канд. екон. наук, доц. (НМетАУ)

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Фінансовий контролінг» є вибірковою для вивчення студентами, які навчаються за освітньо-професійною та освітньо-науковою програмою підготовки магістрів, і входить до циклу дисциплін фахової підготовки.

Метою вивчення дисципліни – є формування у студентів теоретичних знань, пов'язаних з концепцією контролінгу, практичних навичок прийняття управлінських рішень на основі контролінгової інформації і професійних компетентностей щодо організації фінансового контролінгу на підприємстві.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати сутність, функції, принципи та види фінансового контролінгу, методичний інструментарій оперативного фінансового контролінгу, оперативної та стратегічної діагностики підприємства, принципи фінансового планування та бюджетування на підприємстві, принципи, функції та види контролінгу інвестиційних проектів, підходи до прийняття та забезпечення реалізації управлінських рішень; визначати та оцінювати витрати підприємства за джерелами формування; вміти аналізувати взаємозв'язок «витрати-обсяг-прибуток» та відхилення фактичних результатів від планових, розраховувати та аналізувати фінансові показники експрес-діагностики фінансового стану підприємства, визначати їх прогностичні значення, розробляти систему бюджетів підприємства, розробляти та оцінювати інвестиційні проекти підприємства, оцінювати ефективність управлінських рішень.

Зв'язок з іншими дисциплінами – дисципліна «Фінансовий контролінг» вивчається після вивчення дисциплін «Фінанси», «Фінанси підприємств», «Фінансовий ринок», «Інвестування».

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Відповідно до навчального плану дисципліну «Фінансовий контролінг» вивчають студенти спеціальності 072 – фінанси, банківська справа та страхування усіх форм навчання.

Загальний обсяг дисципліни для студентів заочної форми навчання – 90 академічних годин, із яких аудиторні заняття для заочної форми навчання

складають 12 годин, в тому числі – 4 години лекцій, 4 години практичних та 4 години лабораторних занять, самостійна робота студентів становить 78 годин. Робоча навчальна програма з дисципліни «Фінансовий контролінг» із вказівкою тем, які викладаються на аудиторних заняттях, наведена нижче у розділі 1. Запорукою успішного оволодіння дисципліною є самостійна робота студентів. Самостійну роботу потрібно вести систематично, за визначеним планом, що складений самим студентом.

Вивчати теми рекомендується в такій послідовності:

- 1) ознайомлення зі змістом теми за програмою;
- 2) уважне читання відповідних глав навчальної літератури;
- 3) конспектування матеріалу, який вивчається;
- 4) виконання контрольного завдання.

Контрольне завдання повинно бути виконано і оформлено відповідно до установлених правил. Методичні вказівки до вибору варіанта контрольного завдання та його виконання наведені у розділі 3. Після отримання перевіреного контрольного завдання від викладача потрібно врахувати всі вказані ним зауваження і внести необхідні виправлення.

Тема 1. Фінансовий контролінг: сутність, функції та види

Сутність, завдання та функції фінансового контролінгу, причини його виникнення. Принципи фінансового контролінгу.

Фінансовий контролінг у системі фінансового управління підприємством.

Види фінансового контролінгу: стратегічний і тактичний.

Сутність, мета та завдання стратегічного фінансового контролінгу. Цілі та основні завдання стратегічного фінансового контролінгу.

Сутність, мета та завдання тактичного фінансового контролінгу. Цілі та основні завдання тактичного фінансового контролінгу.

Взаємозв'язок стратегічного і тактичного фінансового контролінгу. Ефективність контролінгової системи підприємства.

Необхідність фінансового контролінгу на вітчизняних підприємствах та чинники, що перешкоджають його впровадженню.

Порядок упровадження на підприємстві служби фінансового контролінгу. Склад і місце контролінгових служб в ієрархії підприємства. Функціональні обов'язки, права й відповідальність фінансового контролера.

Тема 2. Об'єкти фінансового контролінгу

Сутність та класифікація витрат. Центри відповідальності та центри витрат: поняття та види.

Поняття, завдання управлінського обліку. Порівняльна характеристика фінансового і управлінського обліку. Класифікація методів обліку витрат. Поняття, склад та структура собівартості продукції. Методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції. Сучасні системи управлінського обліку: система «стандарт-кост», система «директ-кост».

Тема 3. Методичний інструментарій фінансового контролінгу

Економічний аналіз як база для прийняття управлінських рішень.

Аналіз відхилень – основний інструмент оцінки діяльності центрів відповідальності. Підходи до розрахунків за відхиленнями. Методи аналізу фактичних результатів від планових. Аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток». Роль і значення облікової інформації у проведенні аналізу взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток».

Тема 4. Експертна діагностика фінансово-господарського стану підприємства

Зміст, цілі і завдання експертної діагностики фінансово-господарського стану підприємства. Методи стратегічної діагностики, їх характеристика: методи діагностики ефективності стратегій підприємства та його стратегічної позиції. Методи оперативної діагностики.

Тема 5. Методи фінансового планування

Сутність та види фінансового планування. Методи фінансового планування: метод економічного аналізу, нормативний метод, метод багатоваріантності розрахунків, балансовий метод.

Експертне (суб'єктивне) прогнозування.

Казуальне прогнозування. Форми казуального прогнозування.

Методи екстраполяції. Можливість застосування методів екстраполяції.

Тема 6. Бюджетування як інструмент оперативного фінансового контролю

Сутність, цілі, задачі і принципи бюджетування. Система бюджетів на підприємстві та їх види. Методика складання бюджетів.

Сутність бюджетного контролю та його організація. Завдання бюджетного контролю. Ефективність та результативність діяльності підприємства.

Тема 7. Контролінг інвестиційних проектів

Сутність, цілі, задачі та об'єкт контролю інвестиційних проектів. Принципи та функції контролю інвестиційних проектів. Види контролю інвестиційних проектів. Процес реалізації контролю інвестиційних проектів. Етапи процесу контролю інвестиційних проектів. Методи інвестиційних розрахунків.

Критерії оцінки інвестиційних проектів, їх класифікація. Переваги та недоліки критеріїв інвестиційних проектів та можливості застосування в сучасних умовах господарювання

Тема 8. Методи прийняття управлінських рішень у контролінгу

Сутність та види управлінських рішень. Класифікація підходів до прийняття управлінських рішень у контролінгу. Процес прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на прийняття управлінських рішень.

Вимоги до критеріїв прийняття управлінських рішень. Система критеріїв прийняття управлінських рішень. Критерії прийняття управлінських рішень. Вибір управлінських рішень.

2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

2.1. Основна література

1. Вербило О.Ф. Управлінський облік : навч. посібн./ за ред. О.Ф. Вербило. – К.: НУБіПУ, 2011. – 391 с.
2. Гудзинський О.В. Контролінг в системі менеджменту / заг. ред. О.В. Гудзинський. – К.: [б.в.], 2009. – 225 с.

3. Давидович І.Є. Контролінг: Навч. посібн./ І.Є. Давидович. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 552 с.
4. Дайле А. Практика контролінга / А. Дайле; пер. с нем.; под. ред. М.Л. Лукашевича, Е.Н. Тихоненковой. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 336 с.
5. Івахненко С.В. Фінансовий контролінг. Методи та інформаційні технології / С.В. Івахненко, О.В. Мелих. – К.: Знання, 2009. – 319 с.
6. Контролінг в управлінні підприємством : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / Г.П.Ляшенко. – Ірпінь: НУ ДПС України, 2009. – 274 с.
7. Контролінг : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / за заг.ред. С.С. Герасименко. – К.: Нац. Акад. упр., 2011. – 99 с.
8. Контролінг: учебник / под ред. А.И. Карминского, С.Г.Фалько. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 336 с.
9. Терещенко О.О. Фінансовий контролінг: навч. посібн. / О.О. Терещенко, Н.Д. Бабяк. – К.: КНЕУ, 2013. – 407 с.

2.2. Додаткова література

1. Голов С.Ф. Управленческий бухгалтерский учет / С.Ф. Голов. – К.: «Скарби», 1998. – 384 с.
2. Манн Р. Контролінг для начинающих/ Р. Манн, Э Майер; пер. с нем. – М.: Финансы и статистика, 1992. – 208 с.
3. Нападовська Л.В. Управлінський облік: монографія / Л.В. Нападовська.- Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. – 450 с.
4. Семенов Г.А. Удосконалення управління промисловим підприємством на засадах контролінгу : монографія / Г.А. Семенов, О.В. Козуб. – Запоріжжя: [КПУ], 2011. – 215 с.
5. Скоун Т. Управленческий учет / Т. Скоун; пер. с англ. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 179 с.

3. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

3.1. Виконання контрольної роботи

Для закріплення теоретичних знань і практичних навичок з дисципліни студенти зобов'язані протягом семестру виконати і до початку екзаменаційної сесії здати в деканат заочного факультету індивідуальну контрольну роботу.

Контрольне завдання видається індивідуально кожному студенту з метою перевірити засвоєння теоретичної частини навчальної дисципліни та набуття

практичних навиків у вирішенні поставлених задач.

Завдання на контрольну роботу видаються студентам відразу ж після прочитання настановних лекцій з дисципліни.

Виконується завдання на аркушах формату А4 на комп'ютері або рукописно з дотриманням вимог нормоконтролю до оформлення матеріалу.

Вимоги нормоконтролю до оформлення матеріалу:

- робота повинна бути виконана технічно і літературно грамотно: надрукована (або написана) на одній стороні аркуша формату А4;

- за рукописним способом пояснювальну записку виконують з розрахунку 30 – 35 рядків на сторінці, за машинним способом шрифтом 14 з міжрядковим інтервалом 1,5;

- текст слід писати, дотримуючись наступних розмірів полів: лівий – 30 мм, верхній та нижній – 20 мм, правий – 10 мм;

- всі лінії, букви, цифри і знаки повинні бути чорного кольору;

- абзацний відступ повинен бути однаковим упродовж усього тексту пояснювальної записки і дорівнювати п'яти знакам;

- сторінки нумерують арабськими цифрами і проставляють в правому верхньому кутку;

- ілюстрації і таблиці слід розташовувати в роботі безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються вперше, або на наступній сторінці;

- назва таблиці або рисунка повинна бути короткою і відображати його зміст, і пишеться з великої букви. В кінці назви таблиці або рисунка крапка не ставиться.

Титульний аркуш включається в загальну нумерацію сторінок записки, але номер сторінки не проставляється.

Контрольна робота містить теоретичну та практичну частини.

При виконанні теоретичної частини контрольної роботи використовується література, що рекомендована до вивчення дисципліни, а також конспекти лекцій. Обсяг не повинен перевищувати 5 сторінок.

У практичній частині роботи необхідно навести рішення задач, методику розрахунків та необхідні пояснення. При виконанні практичного завдання варто дотримуватися наступних вимог:

- перед рішенням завдання необхідно навести його умову;

- рішення завдання варто супроводжувати необхідними формулами, розрахунками, короткими поясненнями;

- наприкінці роботи вказується перелік використаної літератури, на титульному листі ставиться підпис студента та дата.

Студент обирає варіант контрольної роботи згідно з двома останніми цифрами своєї залікової книжки.

Список використаних джерел слід розміщувати в порядку згадування джерел у тексті за їх наскрізною нумерацією або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку. При потребі до додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи: таблиці допоміжних цифрових даних; ілюстрації допоміжного характеру тощо.

Індивідуальне завдання подається на перевірку викладачеві у встановлені терміни. Виконання завдання є обов'язковим для кожного студента.

В підрозділах 3.2 – 3.3 наведені питання для виконання теоретичної частини контрольної роботи та варіанти практичних задач. Додаток А містить приклади вирішення задач.

3.2. Варіанти теоретичних питань

1. Роль фінансового контролінгу в системі управління підприємством.
2. Взаємозв'язок контролінгу з іншими функціями управління підприємством.
3. Напрями аналізу у стратегічному контролінгу.
4. Сутність і завдання фінансового контролінгу.
5. Мета і функції фінансового контролінгу.
6. Управлінський облік, його відмінності від фінансового обліку.
7. Стратегічний фінансовий контролінг.
8. Класифікація та поведінка витрат (релевантних, постійних і змінних, прямих і непрямих).
9. Податкове планування в системі фінансового контролінгу.
10. Оперативний фінансовий контролінг.
11. Класифікація методів управлінського обліку.
12. Особливості контролінгу інвестиційних проектів.
13. Проблемні питання використання моделі ABC аналізу (Activity Based Costing) в системі контролінгу витрат підприємства.
14. Функціонально - організаційні особливості організації ABM (Activity Based Management).
15. Процес створення системи контролінгу.

16. Особливості організації та реалізації фінансового контролінгу грошових розрахунків суб'єкта господарювання.
17. Місце CVP - аналізу (CVP analysis - Cost, value, profits analysis) в системі методів контролінгу.
18. Система оперативних фінансових планів на підприємстві.
19. Проблемні питання організації контролінгу витрат підприємства та аналіз точки беззбитковості.
20. Роль служби контролінгу в організаційній структурі підприємства.
21. Функціональні обов'язки та завдання фінансового контролінгу в сфері зовнішньоекономічної діяльності.
22. Організація служби контролінгу в холдингових компаніях.
23. Етапи впровадження фінансового контролінгу на підприємстві та його функціонально - організаційні форми.
24. Структура і склад служби фінансового контролінгу.
25. Контроль та внутрішній аудит та їх функціональні завдання в управлінні фінансами суб'єкта господарювання.
26. Особливості бюджетування в страхових компаніях.
27. Інформаційні потоки на підприємстві в системі контролінгу.
28. Вартісний аналіз як метод контролінгу.
29. Портфельний аналіз (portfolio analysis) та сфера його застосування.
30. Зміст бенчмаркінгу (benchmarking) та його організаційні форми.
31. Фактори негативного впливу на впровадження системи контролінгу на підприємстві.
32. Використання ABC - аналізу (Activity Based Costing) для потреб фінансового контролінгу.
33. Матриця БКГ (Бостонської Консультативної групи).
34. Роль діагностики в управлінні підприємством.
35. Джерела інформації для експертної діагностики.
36. Аналіз сильних та слабких місць. Матричний аналіз.
37. Сутність та взаємозв'язок стратегічного, поточного та оперативного планування.
38. Конкурентний аналіз за Портером.
39. Аналіз точки беззбитковості та його використання для потреб контролінгу.
40. Оцінка ризиків (метод аналогій, аналіз чутливості, аналіз сценаріїв,

метод Монте Карло, експертні методи).

41. Вимоги до критеріїв прийняття управлінських рішень.
42. Позичонування фінансового контролінгу при бізнес–плануванні.
43. Управління ризиками.
44. Фінансовий контролінг в системі управління фінансовими ризиками підприємства.
45. Особливості здійснення бюджетування в банківських установах.
46. Класифікація підходів щодо прийняття управлінських рішень.
47. Використання методів фінансового контролінгу для техніко-економічного обґрунтування інвестиційного проекту.
48. Практика застосування контролінгу в банківській діяльності.
49. Сучасні аспекти розвитку фінансового контролінгу.
50. Зарубіжний досвід контролінгу.

3.3. Варіанти практичних завдань

Задача №1

Час роботи трьох магазинів, розташованих в курортній зоні, залежить від кількості туристів. Далі наведено інформацію про час роботи магазинів та витрати на утримання їх за шість місяців

Таблиця 3.1

Час роботи магазинів та витрати на їх утримання

Місяць	Час роботи, годин	Витрати, тис. грн
Січень	A	C
Лютий	B	D
Березень	500	1600
Квітень	550	1620
Травень	600	1700
Червень	700	1900

Визначити функцію на утримання магазинів методами: вищої-нижньої точки та найменших квадратів.

Упродовж липня магазини працюватимуть E годин. Слід передбачити витрати на утримання магазинів, скориставшись функціями витрат, визначеними різними методами.

Таблиця 3.2

Вихідні дані для задачі №1

Варіант	Значення				
	A	B	C	D	E
1	2	3	4	5	6
1	380	420	1430	1455	770
2	395	450	1450	1475	780
3	410	480	1470	1495	790
4	425	510	1490	1515	800
5	440	540	1510	1535	810
6	455	570	1530	1555	820
7	470	600	1550	1575	815
8	485	630	1570	1595	810
9	493	660	1590	1615	805
10	508	690	1610	1635	800
11	503	675	1630	1655	795
12	498	660	1650	1675	770
13	496	645	1645	1670	745
14	491	630	1640	1665	720
15	486	615	1635	1660	695
16	481	600	1630	1655	670
17	476	585	1625	1650	645
18	501	595	1620	1645	620
19	526	605	1615	1640	595
20	551	615	1610	1635	570
21	576	586	1605	1630	585
22	601	611	1600	1625	600
23	626	636	1595	1620	615
24	651	661	1590	1615	630
25	676	686	1585	1610	645
26	701	711	1580	1605	660
27	686	696	1575	1600	675
28	671	681	1570	1595	700
29	656	666	1565	1590	725

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4	5	6
30	651	661	1560	1585	750
31	636	646	1555	1580	775
32	621	631	1550	1575	800
33	606	616	1545	1570	825
34	591	601	1540	1565	850
35	576	586	1535	1560	875
36	561	571	1530	1555	865
37	546	556	1525	1550	855
38	531	541	1520	1545	845
39	506	526	1515	1540	835
40	481	501	1510	1535	825
41	456	476	1505	1530	815
42	431	451	1500	1525	805
43	406	426	1495	1520	795
44	381	401	1490	1515	785
45	356	376	1485	1510	775
46	331	351	1490	1515	765
47	361	381	1505	1530	755
48	391	411	1520	1545	745
49	421	441	1535	1560	735
50	451	471	1550	1575	725

Задача №2

Нехай підприємство, що спеціалізується на виробництві меблів, планувало випустити і реалізувати за місяць F кухонних кутків за ціною 500 грн кожний. Норми витрат основних матеріалів на виготовлення одного кутка, а також планові ціни на матеріали наведено в табл. 3.3.

Постійні витрати на той же період планувалися на рівні G грн.

Фактично підприємство виготовило і реалізувало H кухонних кутків за плановими цінами. Інформацію про фактичне використання матеріалів наведено в табл. 3.4.

Таблиця 3.3

Норми витрат матеріалів

Найменування матеріалу	Од. виміру	Норма витрат матеріалу на 1 набір	Ціна, грн	Витрати на випуск наборів в натуральному виразі	Сума, грн
Пиломатеріали	м ³	0,4	550	?	?
Лак	л	1,2	40	?	?
Усього, планові змінні витрати					?

Таблиця 3.4

Фактичне витрачання матеріалів на виробництво

Найменування матеріалу	Од. виміру	Ціна, грн	Фактичні витрати матеріалів на фактичний випуск наборів в натуральному виразі	Сума, грн
Пиломатеріали	м ³	I	40,2	?
Лак	л	45,0	J	?
Усього, фактичні змінні витрати				?

Постійні фактичні витрати склали К грн.

Розрахуйте значення відхилень, викликане різними факторами.

Таблиця 3.5

Вихідні дані для задачі №2

Варіант	Значення					
	F	G	H	I	J	K
1	2	3	4	5	6	7
1	95	9800	85	500	100	10000
2	105	9750	100	505	110	9900
3	115	9700	90	510	120	9800
4	125	9650	80	515	130	9700

Продовження табл. 3.5

1	2	3	4	5	6	7
5	135	9600	70	520	140	9500
6	130	9550	60	525	150	9300
7	125	9500	65	530	160	9100
8	120	9450	70	535	140	8900
9	115	9550	75	525	120	8800
10	110	9650	80	515	100	8700
11	105	9750	85	505	80	8600
12	100	9850	90	495	60	8500
13	120	10000	95	510	65	8550
14	140	10150	100	500	70	8600
15	160	10300	105	490	75	8650
16	180	10450	110	510	80	8700
17	175	10600	115	530	85	8750
18	170	10750	120	540	100	8800
19	165	10900	130	560	115	8850
20	160	10800	140	555	130	8900
21	155	10700	150	550	145	8950
22	170	10600	160	545	160	9000
23	185	10500	170	540	175	9050
24	200	10400	180	535	190	9100
25	215	10300	185	530	195	9150
26	230	10200	190	525	200	9200
27	245	10100	195	520	205	9250
28	235	10050	200	515	210	9100
29	225	10000	205	510	215	8950
30	215	9950	185	505	210	8800
31	205	9900	165	490	205	8650
32	190	9850	145	475	200	8500
33	175	9800	140	460	195	8350
34	160	9750	135	445	190	8200
35	145	9870	130	450	185	8350

Продовження табл. 3.5

1	2	3	4	5	6	7
36	135	9990	125	455	180	8500
37	125	10110	120	460	175	8650
38	130	10230	115	465	160	8800
39	120	10350	110	470	145	8950
40	110	10470	105	475	130	9100
41	115	10590	100	480	115	9250
42	120	10440	95	490	100	9100
43	125	10290	90	500	90	8950
44	130	10140	95	510	80	8800
45	135	9990	100	520	70	8650
46	140	9840	105	530	90	8500
47	145	9690	110	540	110	8350
48	150	9540	115	550	130	8200
49	155	9390	120	560	150	8050
50	160	9240	125	570	170	7900

Задача №3

Компанія виробляє і реалізує три види продукції (А, В, С). Визначте критичний обсяг реалізації кожного з виробів. Складіть звіт про прибуток компанії при критичному обсязі реалізації. Необхідна інформація для визначення точки беззбитковості в умовах багато продуктового виробництва наведена в табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Вихідні дані щодо визначення точки беззбитковості в умовах багато продуктового виробництва

Показники	Продукція		
	А	В	С
1. Ціна, тис. грн /од.	L	M	N
2. Співвідношення виробів у загальному обсязі реалізації	4	2	1
3. Змінні витрати, тис. грн /од.	P	Q	R
4. Постійні витрати, тис. грн	O		

Таблиця 3.7

Вихідні дані для задачі №3

Варіант	Значення						
	L	M	N	O	P	Q	R
1	2	3	4	5	6	7	8
1	3	4	3,5	30000	1,3	2,1	2,7
2	4,2	4,4	3,8	30250	2,2	2,6	2,9
3	5,4	4,8	4,1	30500	3,1	3,1	3,1
4	6,6	5,2	4,4	30750	4	3,6	3,3
5	7,8	5,6	4,7	31000	4,9	4,1	3,5
6	9	6	5	30700	5,8	4,6	3,7
7	9,8	6,6	5,5	30400	7,2	4,9	4,3
8	10,6	7,2	6	30100	7,6	5,2	4,9
9	11,4	7,8	6,5	30800	8	5,5	5,2
10	12,2	8,4	7	31500	8,4	5,8	5,5
11	12	8	6,9	32200	8,5	6	5,2
12	11,8	7,6	6,8	32900	8,6	6,2	4,9
13	11,6	7,2	6,7	33600	8,7	6,4	4,6
14	11,4	6,8	6,6	34300	8,8	6,2	4,3
15	11,2	6,4	6,5	34500	8,9	6	4
16	11	6	6,4	34700	9	5,2	3,7
17	10,8	5,6	6,3	34900	8	5	3,4
18	9,7	5,1	5,5	35100	7,1	4,4	2,5
19	8,6	4,6	4,7	35300	6,2	3,8	1,6
20	7,5	4,1	3,9	35500	5,3	3,2	0,7
21	6,4	3,6	3,1	35700	4,4	2,6	1,8
22	5,3	3,1	2,3	35550	3,5	2	0,9
23	4,2	2,6	1,5	35400	2,6	1,4	0,5
24	4	7	2	35250	2,7	4,5	0,8
25	4,2	7,1	3,3	35100	2,9	5,3	1,1
26	4,4	7,2	4,6	34950	3,1	6,1	1,4
27	4,6	7,3	5,9	34800	3,3	5,4	2
28	4,8	7,4	7,2	34650	3,5	6,2	2,6
29	5	7,5	8,5	34500	3,7	6,4	3,2

Продовження табл.3.7

1	2	3	4	5	6	7	8
30	5,2	7,6	9	34900	3,9	6,6	3,8
31	5,4	7,7	9,5	35300	4,1	6,8	4,4
32	5,6	7,8	10	35700	4,3	7	5
33	5,8	7,9	10,5	36100	4,5	7,2	5,6
34	6	8	11	36500	4,7	7,4	6,2
35	6,2	8,1	11,5	36900	4,9	7,6	6,8
36	6,4	8,2	12	37300	5,1	7,8	7,4
37	6,6	8,3	12,5	37700	5,3	8	8
38	6,8	8,4	7	38100	5,5	6,5	8,6
39	6,4	8,5	7,5	37300	5,7	7,5	3,5
40	6	8,6	8	36500	4,2	4,1	4,1
41	5,6	8,7	8,5	35700	4,1	4,6	4,7
42	5,2	8,8	9	34900	4	5,1	5,3
43	4,8	8,9	9,5	34100	3,9	5,6	5,9
44	5,1	9	8	33300	3,8	6,1	6,5
45	5,4	9,1	8,5	32500	3,7	6,6	7,1
46	5,7	9,2	9	31700	3,6	7,1	7,7
47	6	9,3	9,5	31500	3,5	7,6	8,3
48	6,3	9,4	10	31300	3,4	8,1	8,9
49	6,6	9,5	10,5	31100	3,8	8,6	9,5
50	6,9	9,6	11	30900	4,2	7,4	10,1

Задача №4

У магазині «Big Shop» працює три секції: взуття, одягу і канцтоварів. Одна з них працює збитково. На підставі складеного звіту про прибуток виявіть збиткову секцію. Визначте, як зміниться чистий прибуток після її закриття. Показники діяльності магазину наведено в табл. 3.8

Таблиця 3.8

Показники діяльності магазину «Big Shop», тис. грн

Показники	Секції		
	взуття	одягу	канцтоварів
Виторг від реалізації	S	T	U
Змінні витрати	800	560	60
Постійні витрати:			
на утримання секцій	150	100	15
на утримання магазину в цілому	V	W	X

Таблиця 3.9

Вихідні дані для задачі №4

Варіант	Значення					
	S	T	U	V	W	X
1	2	3	4	5	6	7
1	1010	805	120	80	120	30
2	1005	790	115	95	115	30
3	1000	775	110	110	110	10
4	995	760	105	125	80	10
5	990	745	100	140	75	10
6	1100	880	95	250	70	15
7	1095	865	90	265	65	15
8	1090	850	85	280	60	8
9	1085	835	85	295	55	8
10	1080	820	120	310	50	10
11	1075	805	118	325	45	14
12	1070	790	122	340	40	20
13	1065	775	135	355	35	15
14	1020	700	130	360	35	10
15	1030	720	125	350	40	12
16	1040	740	120	340	45	14
17	1050	1000	115	330	50	16
18	1060	1020	110	320	55	18
19	1070	1040	105	310	60	20

Продовження табл. 3.9

1	2	3	4	5	6	7
20	1080	1060	100	300	65	22
21	1090	1080	95	290	70	24
22	1100	1100	112	280	75	26
23	1110	1120	115	270	80	28
24	1120	1140	120	260	85	15
25	1130	1160	115	250	90	17
26	1140	1180	110	240	95	19
27	1150	1200	105	230	100	21
28	1160	1220	100	220	105	23
29	980	1100	95	200	110	20
30	990	1120	90	190	115	12
31	1050	1250	130	180	120	13
32	1060	1270	125	170	125	14
33	1070	1290	120	160	130	15
34	1080	1310	128	150	135	16
35	1070	1330	123	140	140	17
36	1080	1350	118	150	145	18
37	1065	1370	113	140	150	25
38	1075	1390	108	130	155	20
39	1035	1410	103	120	160	21
40	1045	1430	98	110	165	22
41	1080	1450	93	140	170	18
42	1090	1470	120	170	175	24
43	1100	1490	115	200	180	22
44	1110	1510	110	230	185	22
45	1120	1530	105	260	190	15
46	1130	1550	100	290	195	12
47	1140	1570	95	320	200	12
48	1150	1590	102	350	205	17
49	1160	1610	97	380	210	20
50	1170	1630	118	410	215	25

Задача №5

Необхідно розглянути вплив трансфертного ціноутворення на результати діяльності окремих підрозділів компанії «Інфо-К». Компанія має три підрозділи: виробництво паперу, транспортний та видавничий. Взаємодія між підрозділами наступна: рулони паперу з виробничого підрозділу поступають за посередництвом транспортного цеху у видавничий підрозділ, де виготовляються книжки, які поступають на зовнішній ринок друкованої продукції.

Дані про витрати й ринкову ціну продукції кожного підрозділу наведено в табл. 3.10.

Таблиця 3.10

Дані про витрати та ціну на продукцію підрозділів компанії «Інфо-К», грн

Діяльність	Змінні витрати	Загальні витрати	Ринкова ціна
Виробництво 1 рулону паперу	Y	Z	240
Транспортування 10 рулонів паперу	AA	AB	360
Видавництво 1 книжки	AC	AD	1080

У звітному році компанія виробила 1000 рулонів паперу, з яких було виготовлено 500 книжок.

Таблиця 3.11

Вихідні дані для задачі №5

Варіант	Значення					
	Y	Z	AA	AB	AC	AD
1	2	3	4	5	6	7
1	45	140	25	70	155	260
2	45	140	25	65	145	255
3	42	140	38	60	135	250
4	40	165	38	55	125	245
5	35	150	38	50	115	240
6	35	151	28	45	105	235
7	47	152	28	40	95	230
8	47	153	33	35	85	225

Продовження табл.3.11

1	2	3	4	5	6	7
9	52	154	33	50	75	220
10	38	155	28	45	65	215
11	38	155	26	40	70	210
12	41	170	35	57	74	205
13	40	174	34	52	85	200
14	62	160	34	47	94	195
15	59	155	34	42	84	190
16	58	159	32	37	94	185
17	57	163	30	42	104	180
18	56	167	28	47	114	175
19	55	171	26	52	124	190
20	54	175	24	57	134	185
21	53	179	22	62	144	180
22	52	183	20	67	154	175
23	51	187	30	72	144	170
24	50	191	40	77	134	165
25	49	195	50	82	124	160
26	48	199	60	87	114	155
27	47	203	70	92	104	170
28	46	207	65	97	114	185
29	45	211	68	102	124	200
30	44	215	71	107	134	215
31	40	165	77	102	124	180
32	52	150	77	97	114	175
33	52	151	28	92	104	170
34	47	152	28	87	94	165
35	50	153	33	82	84	160
36	52	154	33	97	74	155
37	38	155	28	92	64	150
38	46	160	26	87	70	145
39	41	170	35	57	74	140

Продовження табл. 3.11

1	2	3	4	5	6	7
40	80	174	34	52	85	135
41	62	160	34	47	94	130
42	59	155	34	57	84	125
43	58	159	32	67	94	120
44	70	163	58	77	99	135
45	65	167	56	87	104	130
46	82	171	54	97	109	125
47	90	175	52	107	111	145
48	89	179	62	117	116	165
49	88	183	72	127	121	185
50	82	187	82	137	126	205

Задача №6

Складіть звіт про прибуток підприємства на підставі системи калькулювання змінних і повних витрат, на підставі даних табл. 3.12.

Таблиця 3.12

Дані про діяльність підприємства за 1 квартал

Показник	Місяць		
	Січень	Лютий	Березень
Вироблено одиниць	AE	AE	AE
Реалізовано одиниць	AF	AG	AH
Ціна за одиницю, грн	AI	AI	AI
Змінні витрати на одиницю, грн:			
Виробничі	25	25	25
на управління та збут	10	10	10
Постійні витрати, грн:			
Виробничі	AJ	AJ	AJ
на управління та збут	AL	AL	AL

Вихідні дані для задачі №6

Варіант	Значення						
	AE	AF	AG	AH	AI	AJ	AL
1	2	3	4	5	6	7	8
1	4500	3800	4200	4500	70	18000	16700
2	4490	3780	4205	4490	72	17950	16690
3	4480	3760	4210	4480	74	17900	16680
4	4470	3740	4215	4470	76	17850	16670
5	4460	3720	4220	4460	78	17800	16660
6	4450	3700	4225	4450	80	17750	16650
7	4440	3680	4230	4440	82	17700	16640
8	4430	3660	4235	4430	84	17650	16630
9	4420	3640	4240	4420	86	17600	16620
10	4410	3620	4245	4410	88	17550	16610
11	3800	3800	3500	4000	92	18900	17000
12	3820	3820	3475	4010	112	18850	17010
13	3840	3840	3450	4020	132	18800	17020
14	3860	3860	3425	4030	152	18750	17030
15	3880	3880	3400	4040	172	18700	17040
16	3900	3900	3375	4050	192	18650	17050
17	3920	3920	3350	4060	212	18600	17060
18	3940	3940	3325	4070	232	18550	17070
19	3960	3960	3300	4080	252	18500	17080
20	3980	3980	3275	4090	272	18450	17090
21	2000	1800	2000	2200	150	16000	9000
22	1990	1805	1990	2210	170	15950	8980
23	1980	1810	1980	2220	190	15900	8960
24	1970	1815	1970	2230	210	15850	8940
25	1960	1820	1960	2240	230	15800	8920
26	1950	1825	1950	2250	250	15750	8900
27	1940	1830	1940	2260	270	15700	8880
28	1930	1835	1930	2270	290	15650	8860
29	1920	1840	1920	2280	310	15600	8840

Продовження табл. 3.12

1	2	3	4	5	6	7	8
30	1910	1845	1910	2290	330	15550	8820
31	1800	1800	1550	2400	170	14000	5000
32	1825	1825	1600	2390	190	13960	4980
33	1850	1850	1650	2380	210	13920	4960
34	1875	1875	1700	2370	230	13880	4940
35	1900	1900	1750	2360	250	13840	4920
36	1925	1925	1800	2350	270	13800	4900
37	1950	1950	1850	2340	290	13760	4880
38	1975	1975	1900	2330	310	13720	4860
39	2000	2000	1950	2320	330	13680	4840
40	2025	2025	2000	2310	350	13640	4820
41	4000	2800	4000	4300	350	8000	6000
42	3980	2900	3980	4290	325	7940	5970
43	3960	3000	3960	4280	300	7880	5940
44	3940	3100	3940	4270	275	7820	5910
45	3920	3200	3920	4260	250	7760	5880
46	3900	3300	3900	4250	225	7700	5850
47	3880	3400	3880	4240	200	7640	5820
48	3860	3500	3860	4230	175	7580	5790
49	3840	3600	3840	4220	150	7520	5760
50	3820	3700	3820	4210	125	7460	5730

Задача №7

Бюджет продажів умовного підприємства на 1 півріччя 20NN року складає: січень – 9600 одиниць, лютий – 16000, березень – 24000, квітень – 14400, травень – 11200, червень – 10400, липень – 9800.

Запаси готової продукції плануються в розмірі АК % обсягів продажів наступного року. На 01.01.20NN р. на складі було АМ одиниць готової продукції та АN кг запасів сировини. Необхідний запас сировини на кінець 1 півріччя – АО кг. Для виробництва одиниці продукції необхідно АР кг сировини за ціною АR грн за кг, запас сировини підтримується на рівні АQ%

виробничої потреби в наступному місяці. Складіть бюджет виробництва і бюджет закупівлі сировини на 1 півріччя 20NN р.

Таблиця 3.13

Вихідні дані для задачі №7

Варіант	Значення						
	AK	AM	AN	AO	AP	AQ	AR
1	2	3	4	5	6	7	8
1	25	1500	5700	10400	5,7	18	6
2	26	1520	5690	10600	6,9	20	6,5
3	27	1540	5680	10800	8,1	22	7
4	28	1560	5670	11000	9,3	24	7,5
5	29	1580	5660	11200	10,5	26	8
6	30	1600	5650	11400	11,7	28	8,5
7	31	1620	5640	11600	12,9	30	9
8	32	1640	5630	11800	14,1	32	9,5
9	33	1660	5620	12000	15,3	34	10
10	34	1680	5610	12200	16,5	36	10,5
11	32	1710	5660	11900	15,2	33	11,5
12	30	1740	5710	11600	13,9	30	12,5
13	28	1770	5760	11300	12,6	27	13,5
14	26	1800	5810	11000	12,1	24	14,5
15	24	1830	5860	10700	11,6	27	15,5
16	22	1860	5910	10400	11,1	30	16,5
17	20	1890	5960	10100	10,6	33	17,5
18	18	1920	6010	9800	10,1	36	18,5
19	16	1950	6060	9500	9,6	39	19,5
20	14	1980	6110	9200	9,1	42	20,5
21	18	2130	6010	9550	11,1	41	18
22	22	2280	5910	9900	13,1	40	17,5
23	26	2430	5810	10250	15,1	39	17
24	30	2580	5710	10600	17,1	38	16,5
25	34	2430	5610	10950	19,1	37	16
26	38	2280	5510	11300	21,1	36	15,5
27	39	2130	5410	11650	23,1	35	15

Продовження табл. 3.13

1	2	3	4	5	6	7	8
28	40	1980	5310	12000	25,1	34	14,5
29	41	1830	5210	12350	27,1	33	14
30	42	1680	5110	12700	29,1	32	13,5
31	40	1710	4910	12750	26,9	31	13
32	38	1740	4710	12800	24,7	30	12,5
33	36	1770	4510	12850	22,5	29	12
34	34	1800	4310	12900	20,3	28	13
35	32	1830	4110	12950	18,1	27	14
36	30	1860	3910	13000	15,9	26	15
37	28	1890	3710	13050	13,7	25	16
38	26	1920	3510	13100	11,5	24	17
39	24	1950	3310	13150	9,3	23	18
40	22	1980	3110	13200	7,1	22	19
41	20	2010	2910	13250	4,9	21	20
42	18	2040	2710	13300	7,9	20	25
43	16	2070	2510	13350	10,9	19	24
44	19	2090	2540	13250	11,9	21	23
45	22	2110	2570	13150	12,9	23	22
46	25	2130	2600	13050	13,9	25	21
47	28	2150	2630	12950	14,9	27	20
48	31	2170	2660	12850	15,9	29	19
49	32	2190	2690	12750	16,9	31	18
50	33	2210	2720	12650	17,9	35	17

Додаток А

Приклади рішення задач контрольної роботи

Задача №1

Час роботи трьох магазинів, розташованих в курортній зоні, залежить від кількості туристів. Далі наведено інформацію про час роботи магазинів та витрати на утримання їх за шість місяців (табл. А.1)

Таблиця А.1

Час роботи магазинів та витрати на їх утримання

Місяць	Час роботи, годин	Витрати, тис. грн
Січень	450	1350
Лютий	400	1300
Березень	500	1600
Квітень	550	1620
Травень	600	1700
Червень	700	1900

Визначити функцію на утримання магазинів методами: вищої-нижньої точки та найменших квадратів.

Упродовж липня магазини працюватимуть 800 годин. Слід передбачити витрати на утримання магазинів, скориставшись функціями витрат, визначеними різними методами.

Розв'язання

Метод вищої-нижньої точки – це методи визначення функції витрат на підставі припущення, що змінні витрати є різницею між загальними витратами за найвищого та найнижчого рівнів діяльності.

Вихідні дані свідчать про те, що найвищій обсяг діяльності становить 700 годин, а найнижчий – 400 годин. Розрахуємо різницю між витратами у вищій та нижчій точках діяльності (табл. А.2)

Таблиця А.2

Розрахунки для визначення функції витрат методом вищої-нижчої точки

Результат спостережень	Фактор витрат, годин	Витрати, тис. грн
Найвище значення фактору витрат	700	1900
Найнижче значення фактору витрат	400	1300
Різниця	300	600
В середньому за місяць	533,33	1 578,33

Отже, ставка змінних витрат на годину роботи магазинів становить:

$$600 / 300 = 2 \text{ тис. грн.}$$

Виходячи з цього постійні витрати на утримання магазинів в розрахунку на середньомісячний обсяг годин становлять:

$$1\,578,33 - 533,33 \times 2 = 511,67 \text{ тис. грн.}$$

Функція витрат має наступний вигляд:

$$Y = 511,67 + 2x .$$

Метод найменших квадратів – це статистичний метод, який дає змогу розрахувати елементи функції витрат a та b так, що сума квадратів відстані від усіх точок сукупності, що вивчається, до лінії регресії є найменшою.

Ставка змінних витрат визначається формулою:

$$b = \frac{\sum (x - \bar{x}) \times (y - \bar{y})}{\sum (x - \bar{x})^2} .$$

Таблиця А.3

Розрахунки для визначення функції витрат методом найменших квадратів

Місяць	Час роботи, годин (x)	Витрати, тис. грн (y)	$x - \bar{x}$	$y - \bar{y}$	$(x - \bar{x})^2$	$(x - \bar{x}) \times (y - \bar{y})$
Січень	450	1350	- 83,3	- 228,3	6 944,4	19 027,8
Лютий	400	1300	- 133,3	- 278,3	17 777,8	37 111,1
Березень	500	1600	- 33,3	21,7	1 111,1	-722,2
Квітень	550	1620	16,7	41,7	277,8	694,4
Травень	600	1700	66,7	121,7	4 444,4	8 111,1
Червень	700	1900	166,7	321,7	27 777,8	53 611,1
Разом	3200	9470			58 333,3	117 833,3
В середньому	533,33	1 578,33				

Отже, ставка змінні витрати на годину роботи магазинів становлять:

$$11\,7833,3 / 58\,333,3 = 2,02 \text{ тис. грн.}$$

За методом найменших квадратів постійні витрати на утримання магазинів в розрахунку на середньомісячний обсяг годин роботи становлять:

$$1\,578,33 - 533,33 \times 2,02 = 501 \text{ тис. грн.}$$

За методом найменших квадратів функція витрат має наступний вигляд:

$$Y = 501 + 2,02x .$$

Визначимо витрати на утримання магазинів в липні, якщо відомо, що вони працюватимуть 800 годин:

Метод вищої-нижньої точки:

$$511,67 + 2 \times 800 = 2\,111,67 \text{ тис. грн.}$$

Метод найменших квадратів:

$$501 + 2,02 \times 800 = 2\,117,0 \text{ тис. грн.}$$

Отже, є деяка різниця між наведеними методами диференціації витрат. Тому для прийняття управлінських рішень необхідно використовувати комплексні, взаємопов'язані методи наукового прогнозування, перевіряючи один метод іншим.

Задача №2

Нехай підприємство, що спеціалізується на виробництві меблів, планувало випустити і реалізувати за місяць 100 кухонних кутків за ціною 500 грн кожний. Норми витрат основних матеріалів на виготовлення одного кутка, а також планові ціни на матеріали наведено в табл. А.3

Таблиця А.3

Норми витрат матеріалів

Найменування матеріалу	Од. виміру	Норма витрат матеріалу на 1 набір	Ціна, грн	Витрати на випуск наборів в натуральному виразі	Сума, грн
Пиломатеріали	м ³	0,4	550	40 (0,4×100)	22 000 (40×550)
Лак	Л	1,2	40	120 (1,2×100)	4 800 (120×40)
Усього, планові змінні витрати					26 800 (22000+4800)

Постійні витрати на той же період планувалися на рівні 10 000 грн.

Фактично підприємство виготовило і реалізувало 90 кухонних кутків за плановими цінами. Інформацію про фактичне використання матеріалів наведено в табл. А.4.

Таблиця А.4

Фактичне витрачання матеріалів на виробництво

Найменування матеріалу	Од. виміру	Ціна, грн	Фактичні витрати матеріалів на фактичний випуск наборів в натуральному виразі	Сума, грн
Пиломатеріали	м ³	525,0	40,2	21 105 (40,2×525,0)
Лак	Л	45,0	90	4 050 (90×45,0)
Усього, фактичні змінні витрати				25 155 (21 105+4050)

Постійні фактичні витрати склали 9500 грн.

Розрахуйте значення відхилень, викликане різними факторами.

Розв'язання

Метод ланцюгових підстановок дає змогу використати наступні формули для розрахунку відхилень фактичних змінних витрат від планових:

$$\text{за обсягом } V_o = (O_\Phi - O_\Pi) \times H_\Pi \times C_\Pi;$$

$$\text{за ціною } V_c = (C_\Phi - C_\Pi) \times O_\Phi \times H_\Pi;$$

$$\text{за нормою } V_n = (H_\Phi - H_\Pi) \times O_\Phi \times C_\Phi,$$

де V – відхилення, O – обсяг випуску, H – норма витрат ресурсів на одиницю випуску, C – ціна одиниці ресурсів, Φ, Π – індекси фактичного і планового значень величин.

Таблиця А.5

Розрахунок відхилень, викликаних різними факторами

Відхилення	Сума, грн
1	2
1. За змінними витратами, у т.ч.	-1645
за обсягом виробництва	-2680
пиломатеріали	-2200
лак	-480
за цінами на матеріали	-360
пиломатеріали	-900

Продовження табл. А.5

1	2
лак	540
<i>за нормами витрат матеріалів</i>	<i>1395</i>
пиломатеріали	2205
лак	-810
2. В частині постійних витрат	-500
3. Відхилення від прибутку	-2855

1. Відхилення за змінними витратами:

$$25\ 155 - 26\ 800 = 1645 \text{ грн, у т.ч. грн:}$$

- за обсягом виробництва: -2 680 грн (-2200+(-480)),

у т.ч.: пиломатеріали $V_o = (90-100) \times 0,4 \times 550 = -2\ 200$;

$$\text{лак } V_o = (90-100) \times 1,2 \times 40 = -480.$$

- за цінами на матеріали: -360 грн (-900+540),

у т.ч.: пиломатеріали $V_{\text{ц}} = (525-550) \times 90 \times 0,4 = -900$;

$$\text{лак } V_{\text{ц}} = (45-40) \times 90 \times 1,2 = 540.$$

- за нормами витрат матеріалів: + 1395 грн (2 205+(-810)),

у т.ч.: пиломатеріали $V_n = (40,2 / 90 - 0,4) \times 525 \times 90 = 2\ 205$;

$$\text{лак } V_n = (90 / 90 - 1,2) \times 45 \times 90 = -810.$$

2. Відхилення в частині постійних витрат: - 500 грн (9 500 -10 000).

3. Відхилення від прибутку: - 2 855 грн (10 345 - 13 200).

Плановий прибуток підприємства мав становити 13 200 грн ($500 \times 100 - 26\ 800 - 10\ 000$). Фактичний прибуток підприємства: 10 345 грн ($500 \times 90 - 25\ 155 - 9\ 500$).

Задача №3

Компанія виробляє і реалізує три види продукції (А, В, С). Визначте критичний обсяг реалізації кожного з виробів. Складіть звіт про прибуток компанії при критичному обсязі реалізації. Необхідна інформація для визначення точки беззбитковості в умовах багато продуктового виробництва наведена в табл. А.6.

Таблиця А.6

Інформація та методика розрахунку точки беззбитковості в умовах багато
продуктового виробництва

Показники	Продукція			Разом
	А	В	С	
1. Ціна, дол./од.	5	8	4	
2. Співвідношення виробів у загальному обсязі реалізації	4	2	1	
3. Змінні витрати, дол./од.	3,25	4,5	2	
4. Постійні витрати, дол.				48000
5. Зведена ціна реалізації (ряд 1 × ряд 2)	20	16	4	40
6. Змінні витрати на зведену одиницю (ряд 2 × ряд 3)	13	9	2	24
7. Маржинальний дохід на зведену одиницю (ряд 5 – ряд 6)	7	7	2	16
8. Точка беззбитковості зведених одиниць				3000
9. Точка беззбитковості для окремих виробів, од. (ряд 2 × ряд 8)	12000	6000	3000	

Тобто точка беззбитковості в умовах реалізації декількох видів продукції може бути розрахована шляхом використання так званої гіпотетичної (зведеної) одиниці продукції.

Перевіримо отримані результати: складемо звіт про прибуток компанії (табл. А.7)

Таблиця А.7

Звіт про прибуток компанії при критичному обсязі реалізації

Показники	Продукція			Разом
	А	В	С	
Виторг від реалізації	60000	48000	12000	120000
Змінні витрати	39000	27000	6000	72000
Маржинальний дохід	21000	21000	6000	48000
Постійні витрати				48000
Прибуток				0

Задача №4

У магазині «Big Shop» працює три секції: взуття, одягу і канцтоварів. Одна з них працює збитково. На підставі складеного звіту про прибуток виявіть збиткову секцію. Визначте, як зміниться чистий прибуток після її закриття. Показники діяльності магазину наведено в табл. А.8

Таблиця А.8

Показники діяльності магазину «Big Shop», тис. грн

Показники	Секції			Разом
	взуття	Одягу	канцтоварів	
1. Виторг від реалізації	1000	800	100	1900
2. Змінні витрати	800	560	60	1420
3. Маржинальний дохід	200	240	40	480
4. Постійні витрати:				
на утримання секцій	150	100	15	265
на утримання магазину в цілому	60	100	20	180
Загальні постійні витрати	210	200	35	445
5. Операційний прибуток	-10	40	5	35

Отже, працює зі збитком секція взуття. Вплив ліквідації секції взуття на результат діяльності магазину в цілому відобразимо в табл. А.9.

Таблиця А.9

Показники діяльності магазину після ліквідації збиткової секції, тис. грн

Показники	Секції		
	До зміни (а)	Результат ліквідації збиткової секції (б)	Після зміни (а-б)
1	2	3	4
1. Виторг від реалізації	1900	1000	900
2. Змінні витрати	1420	800	620
3. Маржинальний дохід	480	200	280
4. Постійні витрати: на утримання секцій	265	150	115

Продовження табл. А.9

1	2	3	4
5. Внесок у покриття загальних витрат і прибутку (ряд 3-ряд 4)	215	50	165
6. Постійні витрати на утримання магазину в цілому	180		180
7. Операційний прибуток (ряд 5-ряд 6)	35	50	-15

Отже, при закритті збиткової секції взуття величина операційного збитку підприємства становитиме 15 тис. грн.

Задача №5

Необхідно розглянути вплив трансфертного ціноутворення на результати діяльності окремих підрозділів компанії «Інфо-К». Компанія має три підрозділи: виробництво паперу, транспортний та видавничий. Взаємодія між підрозділами наступна: рулони паперу з виробничого підрозділу поступають за посередництвом транспортного цеху у видавничий підрозділ, де виготовляються книжки, які поступають на зовнішній ринок друкованої продукції.

Дані про витрати й ринкову ціну продукції кожного підрозділу наведено в табл. А.10.

Таблиця А.10

Дані про витрати та ціну на продукцію підрозділів компанії «Інфо-К», грн

Діяльність	Змінні витрати	Загальні витрати	Ринкова ціна
Виробництво 1 рулону паперу	40	120	240
Транспортування 10 рулонів паперу	20	80	360
Видавництво 1 книжки	160	280	1080

У звітному році компанія виробила 1000 рулонів паперу, з яких було виготовлено 500 книжок.

Розв'язання

Трансфертна ціна – ціна, за якою продукти або послуги одного центру відповідальності компанії передаються іншому центру відповідальності цієї

компанії. Використовують трансфертні ціни, ґрунтовані на: ринкових цінах, витратах, договірних цінах.

Центр відповідальності – сфера (сегмент) діяльності, в межах якої встановлено персональну відповідальність менеджера за показники діяльності, які він контролює.

Розглянемо вплив трансфертного ціноутворення на результати діяльності трьох підрозділів компанії «Інфо-К» (табл. А.11).

Таблиця А.11

Показник	Метод трансфертного ціноутворення		
	150% змінних витрат	125% загальних витрат	Ринкова ціна
1. Підрозділ виробництва паперу			
1.1. Дохід від реалізації паперу	60000	150000	240000
1.2. Змінні витрати	40000	40000	40000
1.3. Постійні витрати	80000	80000	80000
1.4. Операційний прибуток (збиток)	-60000	30000	120000
2. Транспортний відділ			
2.1. Дохід від реалізації послуг	3000	10000	36000
2.2. Змінні витрати	2000	2000	2000
2.3. Постійні витрати	6000	6000	6000
2.4. Операційний прибуток (збиток)	-5000	2000	28000
3. Видавничий підрозділ			
3.1. Дохід від реалізації книжок	540000	540000	540000
3.2. Передані витрати (п.1.1+2.1)	63000	160000	276000
3.3. Змінні витрати	80000	80000	80000
3.4. Постійні витрати	60000	60000	60000
3.5. Операційний прибуток (збиток)	337000	240000	124000
4. Прибуток компанії в цілому (п.1.4+2.4.+3.5)	272000	272000	272000

Задача №6

Складіть звіт про прибуток підприємства на підставі системи калькулювання змінних і повних витрат, на підставі даних табл. А.12.

Таблиця А.12.

Дані про діяльність підприємства за 1 квартал

Показник	Місяць		
	Січень	Лютий	Березень
Вироблено одиниць	3000	3000	3000
Реалізовано одиниць	3000	2500	3500
Ціна за одиницю, грн	50	50	50
Змінні витрати на одиницю, грн:			
Виробничі	25	25	25
на управління та збут	10	10	10
Постійні витрати, грн:			
Виробничі	21000	21000	21000
на управління та збут	12000	12000	12000

Розв'язання

При складанні зовнішньої фінансової звітності традиційно застосовують калькулювання повних витрат (калькулювання повної виробничої собівартості).

Калькулювання повних витрат – метод калькулювання, що передбачає включення до собівартості всіх (змінних і постійних) виробничих витрат.

Проте з метою складання внутрішніх звітів і прийняття поточних рішень зазвичай застосовують калькулювання змінних витрат.

Калькулювання змінних витрат – це метод калькулювання, що передбачає включення у собівартість продукції лише змінних виробничих витрат.

На підставі вихідних даних складемо звіт про прибуток підприємства, прокалькулювавши змінні і повні витрати (табл. А.13. та А.14.)

Таблиця А.13.

Звіт про прибуток (система калькулювання змінних витрат), грн

Показник	Місяць		
	Січень	Лютий	Березень
1	2	3	4
Дохід від продажу	150000	125000	175000
Собівартість реалізованої продукції	-75000	-62500	-87500

Продовження табл. А.13

1	2	3	4
Виробничий маржинальний дохід	75000	62500	87500
Змінні операційні витрати	-30000	-25000	-35000
Загальний маржинальний дохід	45000	37500	52500
Постійні витрати	-33000	-33000	-33000
Операційний прибуток	12000	4500	19500

Таблиця А.14.

Звіт про прибуток (система калькулювання повних витрат), грн

Показник	Місяць		
	Січень	Лютий	Березень
Дохід від продажу	150000	125000	175000
Собівартість реалізованої продукції	-96000	-80000	-112000
Валовий прибуток	54000	45000	63000
Операційні витрати	-42000	-37000	-47000
Операційний прибуток	12000	8000	16000

У січні прибуток, розрахований різними методами збігається, оскільки в цьому місяці обсяг реалізації продукції збігається з обсягом виробництва, а в лютому та березні існує різниця у розмірі 3 500 грн. Причиною різниці є розбіжність обсягів виробництва й реалізації у лютому та березні.

Задача №7

Бюджет продажів умовного підприємства на 1 півріччя 20NN року складає: січень – 9600 одиниць, лютий – 16000, березень – 24000, квітень – 14400, травень – 11200, червень – 10400, липень – 9800.

Запаси готової продукції плануються в розмірі 30% обсягів продажів наступного року. На 01.01.20NN р. на складі було 1800 одиниць готової продукції та 8200 кг запасів сировини. Необхідний запас сировини на кінець I півріччя – 12000 кг. Для виробництва одиниці продукції необхідно 8 кг сировини за ціною 5,2 грн за кг, запас сировини підтримується на рівні 20% виробничої потреби в наступному місяці. Складіть бюджет виробництва і бюджет закупівлі сировини на 1 півріччя 20NN р.

Розв'язання

Бюджет виробництва планується за даними бюджету продажів з урахуванням запланованих запасів готової продукції. Тому бюджет виробництва розраховується за формулою:

$$V_v = V_p + Z_{N+1} - Z_N,$$

де V_v – обсяг виробництва, од.;

V_p – обсяг продажу, од.;

Z_{N+1} – запас готової продукції на кінець періоду, од.;

Z_N – запас готової продукції на початок періоду, од.

На основі бюджету виробництва складають бюджети витрат на виробництво запланованого обсягу продукції. Вартість матеріалів, необхідних для виробництва продукції, визначають виходячи з обсягу виробництва, норми матеріальних витрат на одиницю продукції.

Обсяг закупівлі матеріалів обчислюють за формулою:

$$M_v = M_p + M_{N+1} - M_N,$$

де M_v – обсяг закупівлі матеріалів, од.;

M_p – виробничі потреби в матеріалах, од.;

M_{N+1} – необхідний запас матеріалів на кінець періоду, од.;

M_N – початковий запас матеріалів, од.

У зв'язку з тим, що запас готової продукції на кінець звітної періоду становитиме 30% обсягу продажів наступного місяця, бюджет виробництва матиме такий вигляд (табл. А.15).

Таблиця А.15

Бюджет виробництва, одиниць

Показник	Місяць					
	січень	Лютий	Березень	квітень	травень	червень
1	2	3	4	5	6	7
Обсяг продажів	9600	16000	24000	14400	11200	10400
Необхідний запас готової продукції на кінець періоду	4800	7200	4320	3360	3120	2940
Разом	14400	23200	28320	17760	14320	13340

Продовження табл. А.15

1	2	3	4	5	6	7
Запас готової продукції на початок періоду	1800	4800	7200	4320	3360	3120
Обсяг виробництва	12600	18400	21120	13440	10960	10220

З урахуванням того, що ціна прямих матеріалів становить 5,2 грн за 1 кг, а матеріальні витрати на одиницю продукції – 8 кг, бюджет використання сировини має вигляд (табл. А.16).

Таблиця А.16

Бюджет використання сировини

Показник	Місяць					
	січень	Лютий	Березень	квітень	травень	червень
Обсяг виробництва	12600	18400	21120	13440	10960	10220
Матеріальні витрати на одиницю, кг	8	8	8	8	8	8
Виробничі потреби в матеріалах, кг	100800	147200	168960	107520	87680	81760
Середня ціна за 1 кг, грн	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2
Прямі матеріальні витрати на виробництво продукції, грн	524160	765440	878592	559104	455936	425152

Виробничу потребу в матеріалах визначають у бюджеті використання матеріалів, виходячи з необхідного запасу матеріалів на кінець періоду, початкового запасу матеріалів та виробничої потреби в матеріалах. Складений бюджет придбання сировини представлено в табл. А.17.

Бюджет закупівлі сировини

Показник	Місяць					
	січень	Лютий	березень	квітень	травень	червень
Виробничі потреби в матеріалах, кг	100800	147200	168960	107520	87680	81760
Необхідний запас на кінець періоду, кг	29440	33792	21504	17536	16352	12000
Загальні потреби, кг	130240	180992	190464	125056	104032	93760
Початковий запас, кг	8200	29440	33792	21504	17536	16352
Обсяг закупівлі матеріалів, кг	122040	151552	156672	103552	86496	77408
Витрати на закупівлю 1 кг, грн	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2
Загальні витрати на придбання матеріалів, грн	634608	788070,4	814694,4	538470,4	449779,2	402521,6

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	3
2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	6
3. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	7
3.1. Виконання контрольної роботи.....	7
3.2. Варіанти теоретичних питань.....	9
3.3. Варіанти практичних завдань.....	11
ДОДАТОК А.....	27

Підписано до друку 05.10.2017. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір друк. Друк плоский.
Облік.-вид. арк. 2,47. Умов. друк. арк. 2,44. Тираж 100 пр. Замовлення № 146

Національна металургійна академія України
49600, м. Дніпро-5, пр. Гагаріна, 4

Редакційно-видавничий відділ НМетАУ